

Opinie

“Alleen werkelijk contact maakt de armen weer zichtbaar“

[Willibrord van den Besselaar](#)

31 maart 2025

Een fietser passeert een dakloze in Berlijn.

Foto: CNS – Hannibal Hanschke, Reuters

Steeds meer regels en een veranderende beleving van vrijwilligerswerk maken het steeds moeilijker om mensen in armoede echt te bereiken. Die ontwikkeling raakt ook de vanuit het geloof geïnspireerde armenzorg; daarom is meer reflectie nodig.

Armoede is *hot*. Al maanden ligt het boek *Armoede uitgelegd aan mensen met geld* van Tim 'S Jongers op de plank met de best verkochte boeken over actuele onderwerpen. Het boek *Komt een land bij de dokter* van straatarts Michelle van Tongerloo ligt er alweer een paar weken naast.

Ook het aantal initiatieven gericht op armoedebestrijding blijft groeien, dit ondanks de breed gedeelde ervaring dat het moeilijk is om de mensen waar het om gaat te bereiken. In Roermond, dat circa 1850 arme inwoners telt, maken slechts zo'n 300 mensen (16 procent) gebruik van de Voedselbank.

Lees ook

[Paus richt zich tot G20: 'De plaag van honger en armoede moet direct aangepakt worden'](#)

Ruim anderhalf jaar ben ik betrokken bij de Roermondse Vincentiusvereniging, die zich richt op het ondersteunen van mensen in armoede, eenzaamheid of andere problemen. Bovenstaande cijfers laten al zien dat dat niet vanzelf gaat.

Scala aan regelgeving

Inmiddels denk ik dat de werkwijze die de meeste hulpverlenende initiatieven kenmerkt het contact met de in armoede levende mensen belemmert. Nog steeds ben ik verbaasd over het scala aan regelgeving, protocollen, procedures, toets criteria en formulieren; kortom, door de geïstitutionaliseerde achterdocht die je overal tegenkomt.

De traditionele liefdadigheid, armenzorg als een maatschappelijke plicht, een sociale activiteit uitgeoefend binnen de groep waar men toe behoorde, is geïstitutionaliseerd en geprofessionaliseerd.

“Veel nieuwe vrijwilligers hebben geen band meer met de Kerk, en men is druk doende alles zo goed mogelijk te organiseren” [Tweet dit!](#)

En daar waar vrijwilligerswerk de basis is van een initiatief, is het beeld niet veel anders. Daar wordt vaak pas hulp verleend als (semi-) overheidsinstanties niet thuis hebben gegeven. Dat mensen om allerlei redenen niet weer eens al die trajecten willen doorlopen, speelt blijkbaar geen rol.

De aanvraag voor hulp moet vaak worden ingediend door een tussenpersoon: een professional of vrijwilliger van een instelling voor maatschappelijke dienstverlening of zorg, een kerkelijke organisatie, een gemeentelijke instelling. En dat dan ook nog door het indienen van het juiste (online) aanvraagformulier.

Bureaucratische laag

Er zit dus een bureaucratische laag tussen de initiatieven met veel vrijwilligers en de mensen die daadwerkelijk met tekorten leven. En die afstand wordt, ook als er daadwerkelijk hulp wordt verleend, vaak niet echt overbrugd. De aanvraag wordt afgehandeld, direct contact is meestal gericht op verificatie van de gegevens, als controle of er wel sprake is van echte armoede. Net als de intake is ook de hulpverlening vaak op afstand.

Niet alleen de organisaties, ook het karakter van het vrijwilligerswerk is veranderd. Maatschappelijk betrokken vrijwilligerswerk krijgt steeds meer het karakter van individuele zingeving, waarbij de relatie met andere vrijwilligers het belangrijkste lijkt te zijn. Tevredenheid door de gemeenschappelijke inzet voor het goede doel. Terwijl degene waar het om gaat op afstand blijft.

Maakbaarheid

Maar het zijn niet alleen de verzakelijking en het veranderende karakter van het vrijwilligerswerk die ertoe geleid hebben dat de armoede onzichtbaar is. Ook de nog steeds toenemende secularisatie speelt een rol.

Een ontwikkeling die hand in hand is gegaan met de opkomst van het idee van de maakbaarheid van de samenleving en, in het verlengde daarvan, de maakbaarheid van het eigen leven. Een idee dat helaas vorm heeft gekregen in de alom aanwezige opvatting dat iedereen ook iets *moet* bereiken.

Mensen in armoede, mensen die naar de geldende maatstaven hun eigen leven niet op de rit krijgen, ervaren dit tegenwoordig als individueel falen. Dat gaat gepaard met schaamte. Schaamte die veel vormen kan aannemen, schaamte omdat je kinderen op een verjaardag niet kunt ontvangen zoals gebruikelijk, schaamte voor tweedehands kleren, schaamte omdat je

geen vakantie verhalen kunt vertellen, schaamte om hulp te vragen. En wie zich schaamt, kruipt in zijn schulp.

Lees ook

[Armoederapport: Kerken zijn actief tegen armoede, maar 'grotendeels afwezig' in debat erover](#)

Band met de Kerk

De secularisatie is ook niet voorbij gegaan aan de Vincentiusverenigingen. Veel nieuwe vrijwilligers hebben geen band meer met de Kerk, en men is druk doende alles zo goed mogelijk te organiseren. Tijd voor en behoefte aan reflectie en spiritualiteit is, zoals overal, naar de achtergrond verdronken. Maar alleen in werkelijk contact, in het leren om de ander te zien, kunnen we helpen, kan schaamte overwonnen worden en zal de arme weer zichtbaar durven zijn.

Willibrord van den Besselaar is bestuurslid bij de Vincentiusvereniging Roermond.